

DEĞER ARTIŞI KAZANÇLARI

(Tarihî ve Endekslenmiş Maliyetler ile Satış Giderleri 7,8 ve 9 Sıra No.da Gösterilmiştir.)

Alternatifler (YTL)	(1)	(2)	(3)
1. Hisse senedi satış hâsılatı (Yatırım Ort.Hisse Sen. Dahil) (3 ay veya 1 yıl geçmeden satış)	: 80.000,00		
2. Devlet Tahvili ve Hazine bonusu (26.7.2001-31.12.2205 arası ihraçlı) satış hâsılatı (TL. cinsinden)	:	350.000,00	
3. Eurobond (26.7.2001-31.12.2005 arası ihraçlı) satış hâsılatı	:	450.000,00	
4. Özel sektör tahvili satış hâsılatı (TL. cinsinden)			300.000,00
5. Diğer Kamu kağıtları (TL cinsinden) satış hâsılatı (26.7.2001 öncesi ihraçlı)			200.000,00
6. Hâsılat Toplamı (1 ilâ 5)	: 80.000,00	800.000,00	500.000,00
7. Tarihî maliyet (iktisap) bedelleri	: 40.000,00	200.000,00	180.000,00
8. Endekslenmiş iktisap bedelleri	: 60.000,00	280.000,00	250.000,00
9. Satış giderleri	: 3.000,00	15.000,00	15.000,00
10. Değer artışı kazancı tutarı	: 17.000,00	505.000,00	235.000,00
11. İstisna	: -	191.089,20	6.000,00
12. Beyana tâbi kazanç	: 17.000,00	313.910,80	229.000,00

1. ÖRNEK :

Hisse senetlerinin (Yatırım Ortaklığı hisse senetleri dâhil) elden çıkarılmasından elde edilen değer artışı kazançları, şayet hisse senetleri ivazlı olarak iktisap edilmiş ve borsada işlem görenlerde iktisaptan itibaren 1 yıl ve diğerlerinde iktisaptan itibaren 2 yıl geçmeden önce satılmışsa, tümüyle beyan esasında vergiye tâbidir. Örnekteki 80.000 YTL tutarındaki değer artışı kazancının bu sebeple vergiye tâbi olduğu farzedilmiştir.

TL. cinsinden olan bu tür kazançların tesbitinde iktisap bedeli ÜFE artışı uygulanarak revize edilmek suretiyle enflasyondan arındırılabilir (Mük.Md:81).

Satış bedelinden revize edilmiş iktisap bedeli ile mükerrer 81'inci maddede yazılı giderlerin tenzili suretiyle bulunan değer artışı kazancı beyana dâhil edilir.

Böyle olunca, örnekteki hisse senetlerinin iktisap bedellerinin 40.000,00 YTL., bunların endekslenmiş maliyetinin 60.000,00 YTL. ve elden çıkarma giderlerinin de 3.000,00 YTL. olduğu faraziyesi altında, bunların satış kazancını $(80.000 - 60.000 - 3.000 =)$ 17.000,00 YTL. olarak hesaplamak suretiyle bu tutar üzerinden, beyannameye dâhil etmek gerekecektir.

2. ÖRNEK :

- * 26.7.2001 ilâ 31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen TL. cinsinden Devlet tahvili ve Hazine bonosu değer artış kazançları vergiye tabidir. Bunlarda, satış hâsılatından ÜFE artış oranı ile endekslenmiş revize iktisap bedeli ile elden çıkarma giderlerinin tenzili suretiyle hesaplanan kazançtan 191.089,20 YTL'lık istisnanın (Geç.Md:59) tenzilinden sonra kalan tutar, yıllık beyana dâhil edilir.

Örneğimizde 350.000,00 YTL na satılan Devlet tahvilinin maliyet bedelinin 80.000,00 YTL ve revize maliyet bedelinin 100.000,00 YTL. ve giderlerin de 7.000,00 YTL. olduğu farz edilirse, değer artış kazancı $(350.000,00 - 100.000,00 - 7.000,00 =)$ 243.000,00 YTL olarak hesaplanacak ve bundan 191.089,20 YTL lık istisnanın tenzili sonucunda kalan $(243.000 - 191.089,20 =)$ 51.910,80 YTL. 6.000,-YTL lık istisna tutarını aştığı cihetle beyannameye dâhil edilerek vergiye tâbi tutulacaktır.

- * Örnekte yer alan 450.000,00 YTL tutarındaki Eurobond satışına ilişkin döviz cinsinden değer artış kazancının, aslında bize göre, döviz cinsinden satış ve alış bedelleri arasındaki farkın satış tarihindeki YTL karşılığından 8.000,00 YTL'lık elden çıkarma giderinin tenzili suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Ne var ki Maliye Bakanlığı'nın görüşü, kazancın döviz cinsinden satış bedelinin satış tarihindeki TL. karşılığı olan 450.000,00 YTL'ndan, döviz cinsinden alış bedelinin alış tarihindeki kurdan YTL karşılığı olan 120.000,00 YTL nin revize tutarı olan bilfarz 180.000,00 YTL ile 8.000,00 YTL elden çıkarma giderinin tenzili suretiyle, $(450.000,00 - 180.000,00 - 8.000,00 =)$ 262.000,00 YTL olarak hesaplanması gerektiği istikâmetindedir. 191.089,20 YTL lık istisna, toplam değer artışı kazancı ve menkul sermaye iradına bir defa uygulanacağı ve yukarıda, YTL cinsinden değer artışı kazancı ile ilgili olarak bu istisnadan yararlanılmış olduğu cihetle, Eurobond satış kazancına, ayrıca istisna uygulanmayacaktır.

Böylece, 2 numaralı örnekteki vergiye tâbi değer artış kazancı tutarı, aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi, toplam $(51.910,80 + 262.000 =)$ 313.910,80 YTL olacaktır.

	Hazine Bonosu (YTL)	Eurobond (Dövizin YTL Karşılığı)	Toplam (YTL)
a) Satış hasılatı toplamı	: 350.000,00	450.000,00	800.000,00
b) Tarihî maliyet (iktisap) bedeli	: 80.000,00	120.000,00	200.000,00
c) Endekslenmiş maliyet bedeli (b x TEFE)	: 100.000,00	180.000,00	280.000,00
d) Satış giderleri	: 7.000,00	8.000,00	15.000,00
e) Safî Kazanç (a-c-d)	: 243.000,00	262.000,00	505.000,00
f) İstisna	: 191.089,20	-	191.089,20
g) Beyan edilecek kazanç (e-f)	: 51.910,80	262.000,00	313.910,80

3. ÖRNEK:

- * Özel sektör tahvilleri ile diğer kamu kağıtlarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artışı kazançlarından TL. cinsinden olanların, iktisap bedelleri ÜFE ile endekslenmek suretiyle hesaplanan safî tutarları vergiye tâbidir. Bu sebeptendir ki özel sektör tahvillerinin satışından sağlanan 300.000,00 YTL. lık satış hâsılatından 200.000,00 YTL. olduğu farz edilen (tarihi değeri 150.000,00 YTL) endekslenmiş maliyet bedeli ile, bilfarz 10.000,00 YTL. olan elden çıkarma giderleri tenzil edilecek ve böylece hesaplanacak $(300.000,00 - 200.000,00 - 10.000,00 =)$ 90.000,00 YTL. lık kazanç yıllık beyannameye dâhil edilecektir.

Ek:5/e-3

- * 26.7.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile bunlar dışındaki Kamu kağıtlarından elde edilen 200.000,00 YTL tutarındaki değer artışı kazancına gelince, bunların da elde edilen hâsılatan, revize maliyet bedelleri ile giderlerin tenzili suretiyle hesaplanan tutarlarının geçici 59'uncu maddede yazılı olan istisna uygulanmaksızın beyan esasında vergilenmesi gerekmektedir.

Örneğimizde bunların tarihî maliyet bedellerinin 30.000,00 YTL, endekslenmiş maliyet bedellerinin ise 50.000,00 YTL. ve satış giderlerinin 5.000,00 YTL. olduğu farzedilecek olursa, vergiye tâbi safî değer artışı kazancı (200.000,00 – 50.000,00– 5.000,00=) 145.000,00 YTL. olarak tezahür edecek ve bu tutar beyan esasında vergiye tâbi olacaktır.

- * Böyle olunca, aşağıdaki tabloda da gösterildiği gibi toplamı (90.000,00 + 145.000,00 =) 235.000,00 YTL. olan bu örnekteki değer artışı kazançları, yıllık beyannameye dâhil edilecek ve 6.000,00 YTL. lık istisna (Mük.Md:80) tenzil edilerek vergiye tâbi tutulacaktır :

	Özel Sektör Tahvili (YTL)	Diğer Kamu Kağıdı (GOS) (YTL)	Toplam (YTL)
a) Satış hasılatı toplamı	: 300.000,00	200.000,00	500.000,00
b) Tarihî maliyet (iktisap) bedeli	: 150.000,00	30.000,00	180.000,00
c) Endekslenmiş maliyet bedeli (b x ÜFE)	: 200.000,00	50.000,00	250.000,00
d) Satış giderleri	: 10.000,00	5.000,00	15.000,00
e) Safî Kazanç (a-c-d)	: 90.000,00	145.000,00	235.000,00
f) İstisna	: -	(6.000,00)	6.000,00
g) Beyan edilecek kazanç (e-f)	: 90.000,00	139.000,00	229.000,00